

WAT VOEDSELVISIES GEMEEN HEBBEN

‘Je hebt verbinding nodig om verandering te creëren’

In opdracht van Foodhub legde Imke de Boer, samen met Kawire Gosselink, vijftien voedselvisies naast elkaar met de vraag: wat hebben ze gemeen? Esther Molenwijk vroeg De Boer naar haar bevindingen.

Jij schrijft dat het ons aan een breed gedragen visie op het voedselsysteem van de toekomst ontbreekt. Waarom hebben we een voedselvisie meer nodig dan bijvoorbeeld een landbouwvisie?
‘We hebben voedsel nodig dat gezond is voor onszelf en de planeet en dat geproduceerd wordt met respect voor dieren. Daarvoor moeten we niet alleen kijken naar andere productie-, maar ook naar andere consumptiewijzen. Naar het héle voedselsysteem dus.’

Met andere wetenschappers en praktijkexperts schreef je *Re-rooting the Dutch food system: from more to better*, je eigen voedselvisie, waarmee je in 2020 de Rockefeller Food System Vision Prize won. Wat was de aanleiding om de visies van andere partijen te gaan analyseren?

‘Ik sta nog steeds achter onze visie, maar ik realiseerde me ook dat niet iedereen er op dezelfde manier naar kijkt, hoewel de meeste mensen het tegenwoordig wel met je eens zijn als je zegt dat minstens twee derde van de eiwitten die we eten, plantaardig zouden moeten zijn. Dat was een aantal jaren geleden anders.’

Het leek me goed te onderzoeken welke verschillende visies er zijn en waar die elkaar vinden. Ik vind het

belangrijk dat we onze ‘kampen’ af en toe verlaten en verbinding zoeken. Dat is nodig om verandering te creëren. Daarnaast hadden we in onze voedselvisie nog niet alle diversiteit aan oplossingsrichtingen ingepast, zoals precisiefermentatie en de rol van kassen. Ik leer veel van discussies met andersdenkenden.’

Julie onderzochten vijftien visies, van het Groenboerenplan tot die van Rabobank en LTO. Waarover is iedereen het eens?

‘Eigenlijk kwamen de waarden in alle visies grotendeels overeen. Zo vinden alle partijen een gezonde bodem, schone lucht en schone wateren belangrijk. Gemeenschappelijk is ook de wens om dierlijke mest in de regio te benutten en om geen eindige grondstoffen meer te gebruiken. Maar wat dat precies betekent, is dan weer de volgende vraag. Je zou dit raamwerk kunnen gebruiken om interventies te toetsen, ook om te voorkomen dat je verder gaat op een doodlopende weg.’

Alle partijen, schrijf je, zouden van mening zijn dat we gewasbeschermingsmiddelen niet moeten gebruiken, of alleen maar als het heel bewust gebeurt. In de Europese Green Deal werd voorgesteld die in 2030 te halveren, maar de boeren, ook de Nederlandse, protesteerden hiertegen, waarna de Europese Commissie een streep door de plannen haalde. Hoe kan het dat de visie van gangbare boeren zo haaks op deze landbouwvisies staat?

‘Ik denk dat boerenprotesten van alle tijden zijn. Bij de ruilverkaveling waren er ook hevige protesten. Nu ik zelf tussen boeren woon, zie ik hoe boos en onzeker ze zijn over wat er over hen heen gekomen is de afgelopen jaren. Als er dan een paar mensen opstaan die zeggen dat die hele transitie onzin is, volgen anderen dat. Maar veel boeren zeggen: “Als ik met de helft van mijn koeien een goed bestaansmodel zou hebben, zou ik meteen beginnen. Alleen weet ik niet hoe.”’

Het lijkt alsof LTO dat wat ze in haar visie schrijft niet daadwerkelijk aan de boeren durft te verkopen.

‘Ja, de leiders ervan zouden het lef moeten hebben om duidelijk te maken waar hun achterban wél naartoe kan. Daarmee zouden ze hun boeren écht helpen. Als je blijft vechten tegen iedere verandering, help je ze van de regen in de drup. Ik heb daar problemen mee. LTO zou zich politiek meer moeten inzetten voor hōe we de verandering mogelijk kunnen maken.’

Zelfs de BBB is nu voor verkleinen van de veestapel. Ook daar gaat de LTO dan weer tegenin.

‘Ja, en dat neem ik de voorman van LTO bijzonder kwalijk. Ik snap niet dat je niet ziet dat een kleinere veestapel voor de boeren die overblijven een betere situatie oplevert.’

Over welk onderwerp lopen de visies sterk uiteen?

‘Het schaalniveau waarop we de kringlopen moeten sluiten. Ik lees vaak ‘in de regio’, maar wat is dat? Als je in Noord-Nederland woont, is dat Noord-Nederland en Noord-Duitsland bijvoorbeeld. En als je in Zeeland woont, kan België erbij horen. Maar daar spreken de visies zich niet altijd over uit, zoals ze dat ook niet doen over de rol van Nederland in de wereldvoedselproductie. Terwijl ik denk dat het gesprek daar wel over moet gaan.’

Als jij op de stoel van minister Wiersma zat, wat zou je dan nu, kijkend naar deze visies, doen?

‘Haha, ik moet er niet aan denken dat ik minister zou

zijn. Maar ik zou haar wel willen aanraden om toe te werken naar een veehouderij die in balans is met het land, waarvoor het voer grotendeels uit de regio komt en waarvan de mest terug kan naar het land. Dat betekent ook veel minder dieren. Zo werken we toe naar het sluiten van de nutriënten-kringloop in de regio. Ik snap dat dit alleen maar in kleine stappen kan. Ik zou het geweldig vinden om met de partijen waarvan we de visies bekeken hebben én de minister in gesprek te gaan en te kijken: waar gaan we nou met z’n allen naartoe en kunnen we een soort raamwerk ontwikkelen dat we als handvat gebruiken bij het nemen van beslissingen over de toekomst?’

Je vertelde me ooit dat je in je eigen moestuin last had van slakken. Heb jij toen uiteindelijk naar de spuit gegrepen?

‘Nee nee, dat doe ik echt niet. Ik raap ze op en doe ze in een emmertje. Laatst had ik er wel 150 in een half uur. Ik zette ze altijd aan de overkant van de sloot, maar tegenwoordig voer ik ze ook aan de varkens van de overbuurman, die vinden slakken heel lekker. En dan komen ze in elk geval niet meer terug. Inmiddels heb ik wel tijgerslakken ontdekt, die schijnen naaktslakken te eten. Dus die laat ik maar eens hun gangetje gaan, kijken wat dat doet.’

Wat zou je de Caring Movement nog willen meegeven?

‘Blijf met elkaar in gesprek, ook als je het niet helemaal met elkaar eens bent. Dat is de enige manier om samen de toekomst vorm te geven.’

Imke de Boer

is hoogleraar Dieren & Duurzame Voedselsystemen aan de WUR. Het onderzoek naar voedselvisies deed ze vanuit De Boer en Voedsel, haar adviesbureau. Kawire Gosselink, die meewerkte met het vergelijkend onderzoek van voedselvisies, werkt vanuit bureau Aardewerk en is onderzoeker en projectleider op het gebied van de voedseltransitie. Opdrachtgever Foodhub is een opleider in de voedsel- en landbouwsector, die met vernieuwend leiderschap en kennisontwikkeling meewerkt aan de voedseltransitie.